

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Josefa Fialy a soudců Jana Filipa (soudce zpravodaje) a Radovana Suchánka o ústavní stížnosti stěžovatelů 1. **J. D.**, a 2. **J. Ch.**, obou zastoupených Mgr. Tomášem Výborčíkem, advokátem, sídlem Huťská 1383, Kladno, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. července 2015 č. j. 11 To 51/2015-5805 a usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. června 2015 č. j. 51 T 2/2013-5796, za účasti **Vrchního soudu v Praze** a **Krajského soudu v Ústí nad Labem** jako účastníků řízení, takto:

- I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 9. července 2015 č. j. 11 To 51/2015-5805 a usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. června 2015 č. j. 51 T 2/2013-5796 bylo porušeno právo stěžovatelky na ochranu majetku podle čl. 11 odst. 1 ve spojení s právem na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 9. července 2015 č. j. 11 To 51/2015-5805 a usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. června 2015 č. j. 51 T 2/2013-5796 se ve vztahu ke stěžovatelce zrušuje.**
- III. Ve vztahu ke stěžovateli se ústavní stížnost odmítá.**

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelé domáhali zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů, jimiž bylo dle jejich tvrzení porušeno jejich ústavně zaručené právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a právo stěžovatelky na ochranu jejího majetku.

2. Z obsahu napadených rozhodnutí Ústavní soud zjistil, že stěžovatel byl rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) ze dne 4. 4. 2014 č. j. 51 T 2/2013-5119 ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze (dále jen „vrchní soud“) ze dne 6. 10. 2014 č. j. 11 To 92/2014-5388 odsouzen za přečin krádeže podle

§ 205 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“), a zvláště závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1 a odst. 3 písm. c) trestního zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 9 roků a k peněžitému trestu ve výši 500 000 Kč. Stěžovatel byl ode dne 22. 11. 2012 stíhán vazebně. Usnesením ze dne 9. 5. 2013 č. j. 51 T 2/2013-4266 soud rozhodl o přípustnosti přijetí peněžitě záruky ve výši 200 000 Kč. Dne 25. 7. 2013 složila stěžovatelka (družka stěžovatele) na účet krajského soudu částku 200 000 Kč. Soud proto usnesením ze dne 29. 7. 2013 č. j. 51 T 2/2013-4514 propustil stěžovatele z vazby za současného přijetí peněžitě záruky ve výši 200 000 Kč. Po dobu hlavního líčení i odvolacího řízení stěžovatel řádně plnil všechny své povinnosti. Po pravomocném odsouzení krajský soud opatřením ze dne 18. 11. 2014 č. j. 51 T 2/2013-5501 nařídil výkon uloženého trestu a současně stěžovateli uložil povinnost zaplatit náklady trestního řízení ve výši 6 000 Kč a náklady vazby. Dne 18. 11. 2014 vydal krajský soud také pod č. j. 51 T 2/2013-5502 platební výzvu k zaplacení peněžitě trestu ve výši 500 000 Kč. Výzva byla stěžovateli doručena dne 28. 11. 2014. Podáním ze dne 16. 12. 2014 požádala stěžovatelka o vrácení složené peněžitě záruky a doložila, že ona byla složitelkou peněz. Krajský soud jí dopisem ze dne 19. 12. 2014 sdělil, že záruku lze vrátit až po nástupu trestu odsouzeným a také ji výslovně poučil a upozornil, že v případě, kdy odsouzený nezaplatí peněžitý trest, bude složená záruka použita k jeho zaplacení. Podáním ze dne 21. 5. 2015 stěžovatelka znovu požádala o vrácení složené peněžitě záruky. K rozhodnutí o složené záruce krajský soud nařídil veřejné zasedání a při něm provedl relevantní důkazy a umožnil stěžovatelům se k věci vyjádřit. Stěžovatel odmítl vypovídat. Stěžovatelka pouze uvedla, že peníze složila ona, a že je družkou stěžovatele. Krajský soud poté rozhodl napadeným usnesením, že se záruka použije pro částečnou úhradu peněžitě trestu, který stěžovatel ani částečně nezaplatil. O tom, že složenou peněžitou záruku lze k tomuto účelu použít, nebyla stěžovatelka poučena před složením peněžitě záruky, neboť v době rozhodování o její přípustnosti krajský soud neměl žádné informace o tom, že tuto záruku nesložil stěžovatel, ale někdo jiný. Stěžovatelka tak byla o tomto poučena až po jejím složení, a to dopisem ze dne 19. 12. 2014. Při svém rozhodování soud přihlédl k tomu, že složitelka je družkou odsouzeného.

3. Stížnost proti tomuto usnesení zamítl napadeným rozhodnutím vrchní soud, který se ztotožnil se závěry soudu krajského. Nad rámec jeho argumentace pak uvedl, že skutečnou identitu složitele peněžitě záruky se soud dověděl až poté, co rozhodl o jejím přijetí. Jeho rozhodnutí vycházelo z informací získaných při vazebním zasedání dne 9. 5. 2013, v němž rozhodoval o dalším trvání vazby stěžovatele. Jeho tehdejší obhájce při zasedání uvedl, že peněžitou záruku složí stěžovatel nebo stěžovatelka. Je tedy zřejmé, že v této době nebyl složitel výslovně identifikován. Usnesení o přípustnosti přijetí peněžitě záruky ve výši 200 000 Kč bylo doručeno stěžovateli do vlastních rukou a obsahovalo kompletní poučení podle ustanovení § 73a odst. 4, 5 a 6 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Identické poučení obsahovalo i usnesení, kterým byl stěžovatel z vazby propuštěn. Krajský soud tak podle názoru vrchního soudu legitimně vycházel ze skutečnosti, že peněžitou záruku složil stěžovatel. Vrchní soud odkázal i na rozhodnutí uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 32/2000, z něhož se dovozuje, že složitelem peněžitě záruky je obviněný, nevyplývá-li z okolností jejího složení skutečnost, že záruku složila jiná osoba než obviněný, a to i v případě, že byla složena prostřednictvím obhájce. Dále soud zdůraznil, že J. Ch., označený jako složitel

v záznamu peněžního ústavu, neučinil vůči soudu žádný úkon a nebyl žádným z účastníků řízení jako složitel zmíněn. Krajský soud tedy dle vrchního soudu nemohl pochybit, když stěžovatelku, jako skutečného složitela, poučil až po zjištění její identity. Za nesprávnou označil vrchní soud i námitku stěžovatelů, že případné poučení ze dne 19. 12. 2014 bylo provedeno až po skončení trestního řízení, neboť podle ustanovení § 12 odst. 10 trestního řádu se za součást trestního řízení pokládá i řízení o vrácení peněžité záruky.

II.

Argumentace stěžovatelů

4. Stěžovatelé popírají možnost soudu nevrátit peněžitou záruku, jež byla složena osobou, která nebyla před jejím složením poučena o jejím možném použití na úhradu peněžitého trestu. Stěžovatelka byla poučena až po pravomocném odsouzení stěžovatele, což dle jejího názoru není postup souladný s trestním řádem. Podle ustanovení § 73a odst. 1 trestního řádu musí být osoba skládající peněžitou záruku seznámena s podstatou obvinění a důvody vazby. Takového poučení se stěžovatelce nedostalo. Stěžovatelé jsou pak přesvědčeni, že ani následné poučení nelze považovat za doručené, neboť nebylo stěžovatelce doručeno osobně. Poučení o možném osudu peněžité záruky podle ustanovení § 73a odst. 9 trestního řádu je dle stěžovatelů úkonem soudu, který je vázán výlučně na osobu jejího adresáta a nelze jej tedy učinit zprostředkovaně. To dle stěžovatelů vyplývá především ze systematiky a logiky trestního řádu. Za nejpodstatnější však stěžovatelé považují skutečnost, že ono poučení nebylo učiněno před složením záruky, jak výslovně zakotvuje trestní řád. Bez takového poučení není dle stěžovatelů ani možné o přijetí peněžité záruky rozhodnout. V případě pochybností o identitě osoby poskytující záruku měl soud s rozhodnutím vyčkat a tuto osobu vyslechnout a poučit podle ustanovení § 73a odst. 9 trestního řádu. Soudy navíc nepřipustně argumentují tím, že stěžovatel byl řádně poučen v usnesení, jímž byl propuštěn z vazby. Ani takové poučení však není v souladu se zákonem, neboť podmínky složení peněz byly i tak stěžovateli známy až po vydání rozhodnutí. Klíčovým argumentem rozhodujících soudů o neznalosti složitela záruky pak soudy přiznávají vlastní administrativně technický problém, který nemůže jít spravedlivě k tíži stěžovatelky. Posléze poskytnuté poučení je pro stěžovatelku naprosto neúčinnou informací, neboť osud složené peněžité záruky nemůže již nijak ovlivnit. V takové situaci je dle stěžovatelů započtení záruky na peněžitý trest postupem nezákonným. Z uvedených důvodů stěžovatelé navrhli, aby Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil.

III.

Vyjádření ostatních účastníků řízení a replika stěžovatelů

5. Na výzvu Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřily vrchní a krajský soud. Vrchní soud uvedl, že argumenty užití v ústavní stížnosti jsou obdobné těm vzneseným v řízení o stížnosti. Argumentaci uvedenou v napadeném rozhodnutí pak vrchní soud nepovažoval za nutné doplňovat. Rovněž krajský soud pak vyslovil nesouhlas s ústavní stížností a setrval na odůvodnění napadeného rozhodnutí. Nadto uvedl, že návrh na propuštění z vazby podával pouze stěžovatel a nikdy neuvedl, že by za něj peněžitou záruku měla skládat jiná osoba (a nedal tedy ani k takovému postupu souhlas).

6. Stěžovatelé následně využili svého práva repliky, v níž setrvali na argumentaci uvedené v ústavní stížnosti, kterou doplnili v tom, že neznalost osoby skládající záruku nemůže jít k její tíži. Nelze tedy rezignovat na povinnost soudu poučít takovou osobu. V opačném případě by šlo o fatální alibismus na straně soudu, kdy by pak fakticky vždy mohlo být rozhodnuto za okolnosti nepoučení složitela peněžité záruky, s ohledem na nevědomost, o jakou osobu jde, ve snaze následně nikdy peněžitou záruku nevrátit a vždy ji k nějakému účelu započíst. Pokud by platilo takovéto pravidlo, jednalo by se o absolutní projev libovůle soudní moci, což je nepochybně v demokratickém právním státě nepřípustné. Uvedená neznalost soudu je tedy dle stěžovatelů okolností zcela bezvýznamnou pro posouzení ústavní stížnosti. Na rozdíl od složitela peněžité záruky soud disponuje celou řadou zákonných prostředků, jak před rozhodnutím o přijetí peněžité záruky zjistit, kým má být složena, a tuto osobu řádně poučít a tím tak dostat liteře zákona. Soud na tuto svou povinnost rezignoval, čímž jednoznačně porušil ústavními předpisy garantovaná práva stěžovatelů.

IV.

Procesní podmínky projednání návrhu

7. Dříve, než mohl Ústavní soud přistoupit k věcnému projednání ústavní stížnosti, musel posoudit splnění podmínek řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou na základě dodatečně předložené plné moci právně zastoupeni v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*), neboť stěžovatelé vyčerpali všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

8. Ústavní soud zvážil všechny výše uvedené skutečnosti a dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná v části namítající porušení ústavních práv stěžovatelky.

9. V dané věci se jako klíčová jeví otázka ústavní přípustnosti případnutí peněžité záruky státu podle ustanovení § 73a odst. 6 trestního řádu v situaci, kdy soudy neznaly totožnost osoby, která peněžitou záruku složila, a teprve po skončení trestního řízení vyšlo najevo, že záruku složila stěžovatelka, která nebyla soudem podle ustanovení § 73a odst. 9 trestního řádu předem poučena o možnosti jejího použití na zaplacení stěžovateli uloženého peněžitého trestu.

10. Ústavní soud při hodnocení projednávaného případu přihlédl zejména k obsahu a smyslu institutu peněžité záruky, jak je vymezen v ustanovení § 73a trestního řádu (v jeho pro projednávanou věc rozhodném znění). Tato úprava sleduje více účelů. Kromě možnosti neomezovat bez náležitých důvodů osobní svobodu obviněného, jde rovněž o ochranu zájmů složitela takové záruky. Teprve znalost okolností případu a osoby obviněného umožní složiteli, aby odpovědně zvážil, zda často nemalou peněžní částku složí. Současně tato úprava sleduje i potřebu ochrany majetku osoby, ochotné před soudem složit peněžitou záruku, oproti pouhému poskytnutí peněz obviněnému ke složení takové záruky, kdy vzniká právní vztah mezi obviněným a složitelem, zatímco

v prvním případě mezi potenciálním složitелеm a veřejnou mocí. Dle Ústavního soudu právě z důvodu dosažení tohoto účelu zákon předpokládá předchozí poučení osoby skládající záruku o důvodech, pro které peněžitá záruka může připadnout státu, být použita na zaplacení peněžitého trestu, nákladů trestního řízení nebo k uhrazení pohledávky poškozeného. Ustanovení § 73a odst. 9 trestního řádu, zakotvující tuto poučovací povinnost soudu, nechápe přitom Ústavní soud jako pouhou obecnou poučovací klauzuli, jakou je např. ustanovení § 2 odst. 13 nebo § 46 trestního řádu, nýbrž jako procesní podmínku pro přijetí peněžitě záruky ze strany soudu. Na posuzování jejího naplnění však Ústavní soud nenahlíží formalisticky. Pro dostatečnou ochranu majetku dotčené osoby postačí, bude-li nad veškerou pochybnost zřejmé, že tato soudem identifikovaná osoba byla předem dostatečně a prokazatelně zpravena o budoucím možném nakládání se složenou zárukou (např. podle § 71 odst. 2 nebo § 73a odst. 4 až 8 trestního řádu).

11. Avšak vzhledem k tomu, že takové poučení může sledovat protichůdné cíle (pobídka složit nebo naopak odrazování od složení), je nutno z hlediska ochrany zájmů složitеле vyžadovat, aby obecný soud, jako orgán ochrany základních práv a svobod (srov. čl. 4 Ústavy České republiky), před přijetím peněžitě záruky ověřil, zda se osobě záruku skládající takového poučení dostalo, protože bez ohledu na obecné označení tohoto institutu jako „kauce“ je v případě, že peněžitou zárukou složila jiná osoba než obviněný, její vrácení podmíněno nikoli budoucím „smluveným“ chováním složitеле, nýbrž obviněného, a to dokonce nejen budoucím, nýbrž i takovým, které mu je kladeno ve smyslu § 73a odst. 6 až 8 trestního řádu za vinu. Jak ukazuje projednávaná věc (viz blíže sub 13), jde v rámci splnění poučovací povinnosti i o ochranu zájmu státu a poškozené osoby, neboť nesplnění této povinnosti soudem vede k snížení účinnosti tohoto prostředku, protože je následně vyloučeno využití postupu podle § 73a odst. 6 trestního řádu a vede to k znevýhodnění poškozených osob.

12. Až v průběhu řízení před obecnými soudy bylo zjištěno, že v dané věci složila peněžitou zárukou stěžovatelka, které se před zasláním peněz na účet soudu nedostalo uvedeného poučení. Řádně poučen byl pouze stěžovatel (srov. str. 3 usnesení krajského soudu ze dne 9. 5. 2013 č. j. 51 T 2/2013-4266). Následné přijetí peněžitě záruky a zejména její připadnutí státu z toho důvodu, že stěžovatel neuhradil uložený peněžitý trest, tak lze chápat jako omezení majetkových práv stěžovatelky postupem rozporným s procesními předpisy, a tudíž v rozporu s ochranou jejích procesních práv ve smyslu čl. 36 odst. 1 a 4 Listiny a tím i v rozporu s čl. 11 odst. 1 Listiny. Dle Ústavního soudu není funkce peněžitě záruky k zaplacení peněžitého trestu natolik obecně známá a spjatá s její hlavní funkcí (nahrazením vazby), že by bylo možné uvedené poučení chápat jako pouhou procesní formalitu, jejíž nesplnění nyní stěžovatelka toliko nespravedlivě zneužívá. Nebylo-li v případě přijetí peněžitě záruky postaveno najisto, že ji skládá obviněný, tedy stěžovatel, ať již ze svého majetku nebo z prostředků poskytnutých jinou osobu jemu za tím účelem, aby ji složil, je postup podle § 73a odst. 6 trestního řádu vyloučen.

13. Ze všech výše uvedených skutečností dle Ústavního soudu vyplývá, že k tomuto porušení stěžovatelčinych práv přispěl vedle krajského soudu zejména obhájce stěžovatele, přítomný u vazebního zasedání dne 9. 5. 2013, který dle protokolu (srov. č. 1. 4250 a 4251) sdělil, že kauci složí obviněný (tedy stěžovatel) nebo jeho družka (tedy stěžovatelka). Jako osoba znalá aspektů právní úpravy peněžitě záruky se měl podobně neurčitěho sdělení vyvarovat. Náprava takové nejasnosti je však v první řadě

věcí orgánu veřejné moci, tedy soudu, a nemůže jít k tíži stěžovatelky, která v průběhu zasedání před soudem dle protokolu vůbec nevystoupila. Další nejasnost pak do řešení této otázky vnesl rovněž sám stěžovatel, který uvedl, že peněžitou zárukou za něj zaplatí jeho švagr.

14. V takové situaci je povinností soudu tento problém s poskytováním peněžité záruky objasnit, a to buď poučením všech v úvahu přicházejících osob, anebo spíše jasným vyzváním obhajoby k jednoznačnému a závaznému určení jediné osoby, kterou soud následně kvalifikovaně poučí podle ustanovení § 73a odst. 9 trestního řádu. Poukaz vrchního soudu na starší rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 10. 1999 sp. zn. 2 To 139/99 (publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 32/2000) považuje Ústavní soud za nepřijatelný, neboť obě posuzovaná řízení vykazují značné odlišnosti. Jednak je v odůvodnění uvedeného rozhodnutí výslovně uvedeno, že z protokolu výslechu obviněného nevyplývá nic o tom, že jde o peněžitou zárukou složenou jinými osobami z jejich finančních prostředků. Jak je uvedeno výše, nastala v projednávané věci situace opačná. Navíc se *ratio decidendi* uvedeného rozhodnutí týká otázky neexistence povinnosti poučit obhájce obviněného o možných důsledcích jím skládané peněžité záruky z majetku jiných osob. Ústavní soud je toho názoru, že osobu znalou práva (zvláště v oblasti trestního práva) by z hlediska ústavněprávního nebylo nutné poučovat vůbec, a to tím spíše jde-li o obhájce obviněného, který navíc byl v dané věci pouze složitelem peněžních prostředků jiných osob, jejichž totožnost však nebyla soudu nijak sdělena.

15. Ústavní soud tedy uzavírá, že použitím peněžité záruky složené stěžovatelkou pro úhradu peněžitého trestu uloženého stěžovateli, a to bez náležitého předchozího poučení stěžovatelky o tomto možném postupu, došlo k porušení stěžovatelčina ústavně zaručeného práva na ochranu majetku podle čl. 11 odst. 1 Listiny a práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny. Z toho důvodu Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a napadená rozhodnutí podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu ve vztahu ke stěžovatelce zrušil.

16. Co se týče stěžovatele, bylo nutno ústavní stížnost ve vztahu k němu odmítnout podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný, neboť s ohledem na výše uvedené došlo k zásahu do ústavně zaručených práv a svobod složitelky předmětné peněžité záruky, nikoli však k zásahu do práv a svobod stěžovatele jako obviněného.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 14. června 2016

Josef Fiala
předseda senátu